

CEPOS NOTAT:

DET KOSTER CA. 500.000 KR. AT FÅ EN LEDIG I JOB – OG MÅSKE VAR DET IKKE ENGANG JOBCENTERETS FORTJENESTE

15-05-2019

AF MIA AMALIE HOLSTEIN | CEPOS |

RESUME

Almindeligvis finder ledige jobs uden at få hjælp fra kommunen, jobcenteret eller a-kassen. Det gør de typisk gennem jobannoncer (27 pct.), netværk (27 pct.) og uopfordrede ansøgninger (16 pct.). I 92 pct. af tilfældene svarer nyansatte lønmodtagere, at de fandt et nyt job på egen hånd. Det viser tal fra Danmarks Statistiks Arbejdskraftundersøgelse¹.

Omvendt svarer kun 8 pct. af de nyansatte – svarende til 46.000 personer af de 606.000 nyansatte i 2018 – at kommunen, a-kassen eller jobcenteret (herunder jobnet.dk) på et eller andet niveau har været involveret i at formidle kontakten mellem den ledige og den nye arbejdsgiver.

Desværre findes der ikke præcise mål for, hvor mange mennesker jobcentrene reelt får i job som direkte konsekvens af deres beskæftigelsesindsats. For det første fordi beskæftigelsesindsatsen ligger hos de enkelte kommuner, og der stilles ikke krav til jobcentrene om at registrere deres jobformidling². Men for det andet fordi det kræver grundige undersøgelser at påvise, at jobcentrenes indsats reelt gjorde udslaget, og at borgeren ikke selv havde fundet job på anden vis, hvis jobcenteret ikke havde været involveret i processen.

I dag bruger danske kommuner sammenlagt 13,5 mia. kr. på beskæftigelsesindsats og sagsbehandling i jobcentrene. Antager man, at jobcentrenes eneste opgave er at få folk i job, og ser man på tværs af de forskellige estimater for hvor mange ledige, der har kontakt til jobcentrene og efterfølgende får et job, koster det i gennemsnit 4-500.000 kr. per forløb (inkl. dem der finder et job gennem jobnet.dk). Det er mange penge i lyset af, at vi rent faktisk ikke ved, om jobcentrenes indsats reelt er udslagsgivende, eller om borgeren selv havde fundet job på anden vis, hvis jobcenteret ikke havde været inde i billedet. Og de samfundsøkonomiske analyser tyder ikke på, at den aktive indsats øger beskæftigelsen tilstrækkeligt til, at det opvejer de årlige udgifter til jobcentrene.

På den baggrund anbefales det, at:

- Regeringen nedsætter en kommission til at kulegrave hele den aktive beskæftigelsesindsats med henblik på at effektivisere, konkurrenceudsætte og slanke jobcentrene.
- Udgifterne til administration på jobcentrene reduceres fra godt 4,5 til 2 mia. kr. (besparelse på 2½ mia. kr.). Jobcenteret primære opgave skal være at sikre, at de ledige lever op til

¹ Arbejdskraftundersøgelsen er Danmarks største kontinuerlige interviewundersøgelse. Hovedformålet med Arbejdskraftundersøgelsen er at belyse befolkningens relation til arbejdsmarkedet, herunder, bl.a. hvordan man fandt sit nuværende job. Arbejdskraftundersøgelsen er kvartalsvis og baserer sig på en stikprøve. 85.000 danskere i alderen 15-74 år deltager årligt i undersøgelsen. Kilde: Danmarks Statistik.

² Beskæftigelsesudvalget 2016-17, BEU Alm. del endeligt svar på spørgsmål 329 Offentligt.

rådighedsforpligtelsen og er motiverede til at finde et arbejde. Her er indsatser som fx kontaktforløb, aktiveringstilbud og jobloggen relevant.

- Mentorordningen, jobrotation og retten til 6 ugers jobrettet uddannelse fjernes (1,1 mia. kr.).
- Seniorjob-ordningen, som giver kommunal jobgaranti for arbejdsløse efterlønsberettigede, fjernes (0,4 mia. kr.).
- Betalingsmodellen til jobcentrene laves om, så jobcentrene (eller de private aktører) betales 100.000 kr. pr. person, de får i job, hvilket giver en besparelse på 1,6 mia. kr.

Sammenlagt giver det en besparelse på 5,6 mia. kr. Hvis man brugte 5,6 mia. kr. på at øge beskæftigelsesfradraget, ville det øge beskæftigelsen med ca. 2.500 personer, primært fordi det bliver mere attraktivt at være i job fremfor at være på overførsel.

JOBCENTRENES BESKÆFTIGELSESIKTSATS OG SAGSBEHANDLING KOSTER 13 MIA. KR.

I 2018 brugte vi i Danmark 13,5 mia. kr.³ på beskæftigelsesindsatsen og sagsbehandlingen på landets 94 jobcentre⁴, som sammenlagt beskæftiger godt 10.000 fuldtidspersoner⁵. Det betyder, at Danmark er det land, kun overgået af Sverige, der bruger flest penge på den aktive beskæftigelsesindsats⁶. Alligevel spiller jobcentrene kun en marginal rolle i formidlingen af jobbet mellem den ledige og arbejdsgiveren.

Der findes desværre ikke præcise mål for, hvor mange mennesker jobcentrene reelt får i job som direkte konsekvens af deres beskæftigelsesindsats. For det første fordi beskæftigelsesindsatsen ligger hos de enkelte kommuner, og der stilles ikke krav til jobcentrene om at registrere deres jobformidling⁷. Men for det andet fordi det kræver grundige undersøgelser at påvise, at jobcentrenes indsats reelt gjorde udslaget, og at borgeren ikke selv havde fundet job på anden vis, hvis jobcenteret ikke havde været involveret.

Men skal man forsøge at nærme sig et tal, der siger noget om jobcentrenes rolle i de lediges jobsøgningsproces, må man anvende stikprøver, som fx Danmarks Statistiks arbejdskraftundersøgelse. Ifølge Arbejdskraftundersøgelsen finder de nyansatte i 92 pct. af tilfældene jobs på egen hånd – typisk gennem jobannoncer, netværk og uopfordrede ansøgninger, jf. figur 1.

³ Baseret på VIVE's definition, jf. tabel 1.

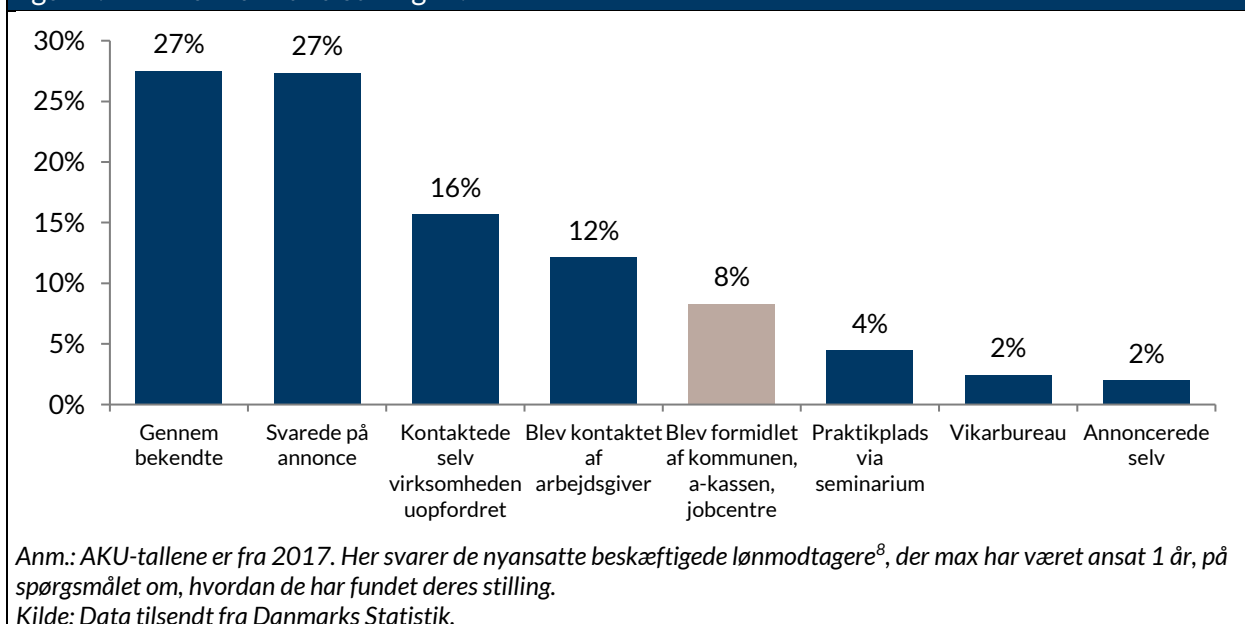
⁴ Jobnet.dk: <https://info.jobnet.dk/mit-jobcenter/alfabetisk-oversigt>. Otte kommuner deler jobcenter, Esbjerg-Fanø, Frederikshavn-Læsø, Tårnby-Drøghøj og Vallensbæk-Ishøj.

⁵ KRL.dk, januar 2017.

⁶ Finansministeriet (2018): Aktiv beskæftigelsesindsats.

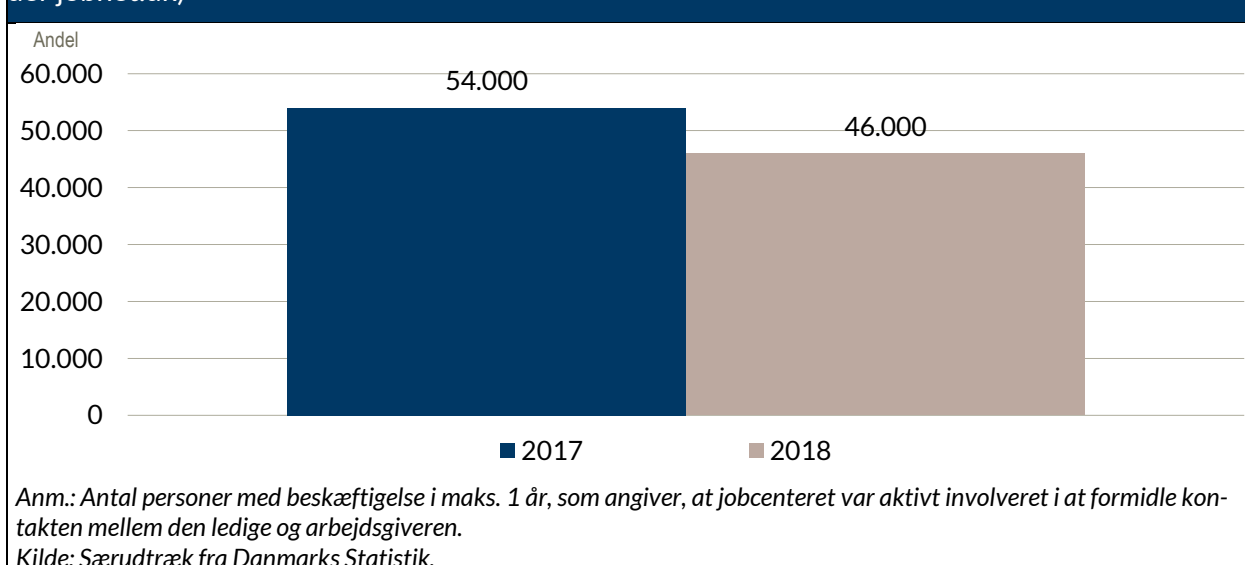
⁷ Beskæftigelsesudvalget 2016-17, BEU Alm. del endeligt svar på spørgsmål 329 Offentligt.

Figur 1: Hvordan fandt du stillingen?

Kun i 8 pct. af tilfældene svarer de nyansatte, at kommunen, a-kassen eller jobcenteret (herunder jobnet.dk) på et eller andet niveau havde været involveret i at formidle kontakten mellem den ledige og arbejdsgiveren. Det svarer til 46.000 personer i 2018 og 54.000 personer i 2017, jf. figur 2.

Figur 2: Nyansatte der har fundet jobbet gennem kommunen, a-kassen eller jobcenteret (herunder jobnet.dk)

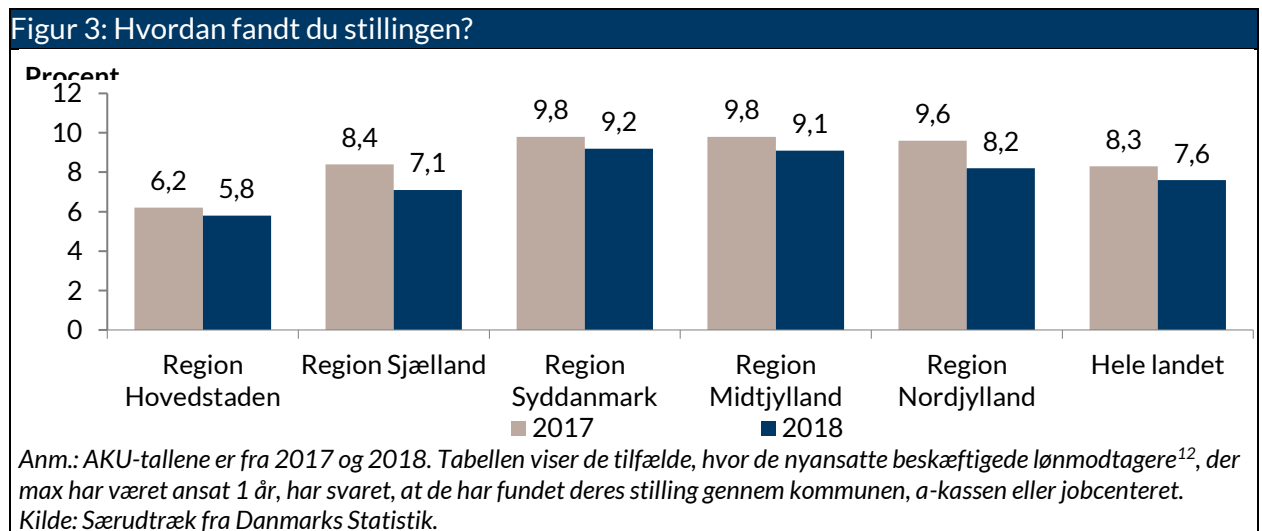
⁸ Nyansatte lønmodtagere er defineret som dem, der på spørgsmålet "Hvad betragtede du dig hovedsageligt som for et år siden?" med svaret "arbejdsløs".

Det er desværre ikke muligt på baggrund af Danmarks Statistiks tal for samtlige nyansatte at udskille, hvor mange jobs der *alene* kan henføres til jobcenteret.

Dansk Arbejdsgiverforening⁹ har dog tidligere beregnet, at blandt gruppen af personer, der anså sig selv som 'arbejdsløse' for et år siden (dvs. blandt en delgruppe af alle de nyansatte), der vurderede 11.500 personer i 2017, at jobcenteret eller jobnet.dk havde spillet en rolle i formidlingen af jobbet mellem den ledige og arbejdsgiveren, mens 2.000 personer havde fået deres job via a-kassen. Dansk Arbejdsgiverforenings analyse indeholder dog ikke de nyansatte, som for et år siden anså sig selv som fx hjemmegående, studerende, aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere og som mener, at jobcenteret eller jobnet.dk har spillet en rolle i formidlingen af jobbet mellem den ledige og arbejdsgiveren. Omvendt indeholder tallene formentlig mange, der har fundet job på jobnet.dk, som ligeså godt kunne have fundet job gennem andre internetportaler.

KL¹⁰ har tidligere vurderet, at jobcentrene alt i alt formidler ca. 40.000 job om året, mens Megafon¹¹ har gennemført en undersøgelse der tyder på, at knap 20.000 personer i 2016 fik jobbet gennem jobcenteret.

Der findes ikke data for jobcentrene på kommuneniveau. Men på regionsniveau er variationen relativt stor, jf. figur 3. I Region Hovedstaden svarer kun 5,8 pct. i 2018, at de fandt et job gennem kommunen, a-kassen eller jobcenteret, mens tallet i Region Syddanmark var 9,2 pct.

⁹ DA (2018): Ledige finder sjældent job gennem jobcenteret eller a-kassen.

¹⁰ KL's vurdering overfor Jyllandsposten i artiklen "Ingen ved, hvor mange ledige jobcentrene får i arbejde på et år" (7. februar 2016)

¹¹ Megafon for Danske Medier (2017): Danskernes adfærd i forbindelse med jobsøgningen. Megafons måling var et svar på spørgsmålet: "Hvordan fik du dit nuværende/seneste job"? Dette tal er herefter omregnet til et tal for året 2016.

¹² Nyansatte lønmodtagere er defineret som dem, der på spørgsmålet "Hvad betragtede du dig hovedsageligt som for et år siden?" med svaret "arbejdsløs".

DET KOSTER EN HALV MILLION AT FÅ EN LEDIG I JOB

Der findes forskellige måder at opgøre, hvad udgifterne er til beskæftigelsesindsatsen. Anvendes VIVEs definition, og fremskrives den til 2018, ser opgørelsen således ud:

Tabel 1: Udgifter til beskæftigelsesindsatsen, 2018-priser (mio kr.)

	2016	2017	2018	Pct., 2018
5.46.60 Introduktionsprogram og introduktionsforløb m.v.	2.030,9	2.094,4	1.804,8	13%
5.57.79 Midlertidig arbejdsmarkedsydelsesordning og kontantydelsesordning	3,7	0,3	0,1	0%
5.58.82 Ressourceforløb og jobafklaringsforløb	794,6	891,2	934,7	7%
5.68.90 Driftsudgifter til den kommunale beskæftigelsesindsats	5.319,8	4.857,7	4.756,3	35%
5.68.91 Beskæftigelsesindsats for forsikrede ledige	577,0	583,0	568,2	4%
5.68.95 Løn til forsikrede ledige mv. ansat i kommuner	105,5	96,7	85,9	1%
5.68.96 Servicejob	73,3	63,3	60,1	0%
5.68.98 Beskæftigelsesordninger	487,0	497,4	536,5	4%
6.45.53 Jobcentre	4.479,6	4.610,7	4.788,8	35%
I alt	13.870,5	13.694,8	13.535,4	100%

Anm.: De detaljerede kontonumre kan findes i VIVE's bilag 2. Det skal bemærkes, at VIVE foretager en mindre korrektion i deres tabel for 2016 på 212,3 mio. kr. Årsagen er, at de opgør data på kommune niveau, og ønsker at tage højde for forskelle i kommuners organiserings- og konteringspraksis. Den forskel ses der bort fra her. Tallene er pris- og lønjusteret.
Kilde: Danmarks Statistik, Kommunalregnskabet og VIVE (2018): Benchmarking af jobcentrene.

VIVE's opgørelse adskiller sig fra Finansministeriets opgørelse fra 2018¹³. Forskellen er primært, at mens Finansministeriet udelader Integrationsprogrammet, så udelader VIVE udgifter til bl.a. seniorjob og jobrotation, idet de ifølge VIVE er at ligestille med forsørgelsesudgifter end udgifter knyttet til beskæftigelsesindsatsen. Disse to korrektioner opvejer omtrent hinanden, og totaludgiften lander på samme niveau. Ifølge Finansministeriet er udgifterne til den aktive beskæftigelsesindsats 12-13 mia. kr.

Ser man på selve aktiveringen, så ligner Finansministeriets opgørelse fra 2018 langt hen ad vejen den, som Carsten Koch udvalget tidligere har benyttet. Finansministeriet estimerer, at den aktive beskæftigelsesindsats i 2016 udgjorde 6,1 mia. kr. (2018-priser). Denne opgørelse indeholder

¹³ Finansministeriet (2018): Aktiv beskæftigelsesindsats.

vejledning og opkvalificering, løntilskud, mentorordning og hjælpemidler og befordring. Fremskrives dette beløb til 2018, lander udgiften på 5,7 mia. kr.

Tabel 2 nedenfor angiver VIVE's og Finansministeriets skøn over beskæftigelsesindsatsen og sagsbehandlingen. En andel af udgifterne til jobcentrenes administration er lagt til.

Tabel 2. Skøn over udgiften til den aktive beskæftigelsesindsats, 2016-2018			
Udgifter i alt (mio. kr. 2018-priser)	2016	2017	2018
VIVES DEFINITION:	11.826	11.380	11.428
Udgifter til beskæftigelsesindsats og sagsbehandling - Indeholder udgifter til integrationsprogram, midlertidig arbejdsmarkedsydelsesordning mv., ressourceforløb og jobafklaringsforløb, driftsudgifter til den kommunale beskæftigelsesindsats, beskæftigelsesindsats for forsikrede ledige, løn til forsikrede ledige mv. ansat i kommuner, servicejob, beskæftigelsesordninger for ledige samt en andel af udgifter til jobcentrenes administration.			
FINANSMINISTERIETS DEFINITION:	8.111	7.964	7.983
Udgifter til aktivering - Indeholder opkvalificering og vejledning, løntilskud, mentorordning, hjælpemidler/befordring samt en andel af udgifterne til jobcentrenes administration. Indeholder ikke udgifter til integrationsprogrammet.			
<p>Anm.: Udgifterne til administration i jobcenteret er fordelt efter andelen af ressourcer, der går til beskæftigelsesindsatsen. Det har ikke været muligt for Finansministeriet indenfor perioden for dette notats udarbejdelse at oplyse hvilke kontonumre fra kommunalregnskabet, der indgår i deres opgørelse. CEPOS har derfor fremskrevet Finansministeriets tal med udviklingen i VIVE's definition af den aktive arbejdsmarkedspolitik dog fraregnet integrationsprogram og introduktionsforløb, som ikke indgår i Finansministeriets tal.</p> <p>Kilde: Danmarks Statistik, Finansministeriet, jobindsats.dk og egne beregninger.</p>			

Antager man, at jobcentrenes eneste opgave er at få folk i arbejde, er det på baggrund af ovenstående tabel muligt at beregne nogle estimater for, hvad det koster, hver gang en person lukker døren til jobcenteret for at fortsætte i job. Det gennemsnitlige estimat ligger på 4-500.000 kr.

Tabel 3. Skøn over udgiften til den aktive beskæftigelsesindsats pr. person i job, 2016-2018				
Udgifter pr. person (kr.)	DST (2018)	KL (2016)	MEGAFON (2016)	DA (2017)
Antal personer der kommer i job	44.000	40.000	20.000	11.500
VIVE's definition af beskæftigelsesindsats og sagsbehandling	259.720	285.691	591.317	989.573
Finansministeriets definition af aktivering	181.442	199.586	405.532	692.495

Anm.: Det er langt fra sikkert at, personen er kommet i job som følge af indsatsen fra jobcenteret. Derfor kan ovenstående ikke betragtes som prisen for at få en person i beskæftigelse via jobcenteret. Tallene fra Danmarks Statistik er fratrukket de 2000 personer, som ifølge DA's analyse, opfattede sig selv som arbejdsløse og dernæst fik job via en a-kasse. Antallet, der får job igennem en a-kasse, er formentligt større, men der er ingen anden måde at korrigere for tallet. Dette trækker isoleret set i retningen af, at DA's tal er undervurderede. Dog indgår mennesker, som har fundet sit job gennem jobnet.dk, hvilket kunne tale for, at tallet er overvurderet. Megafons måling var et svar på spørgsmålet: "Hvordan fik du dit nuværende/seneste job"? Årstallet i parentes angiver i hvilket år skønnet er foretaget over.

Kilde: Særudtræk fra Danmarks Statistik og Kommunalregnskabet, JP (7. feb. 2016): "Ingen ved, hvor mange ledige jobcentre får i arbejde på et år", Megafon for Danske Medier (2017): Danskernes adfærd i forbindelse med jobsøgningen, DA (2018): Ledige finder sjældent job gennem jobcenteret eller A-kassen, Finansministeriet (2018): Aktiv beskæftigelsesindsats, VIVE (2018): Benchmarking af jobcentre samt egne beregninger.

I relation til ovenstående tabel bør det fremhæves, at der kun ses på den håndholdte jobformidling. Der er givetvis mennesker, som hurtigt finder et nyt job for at slippe for jobcenterets rådighedsforpligtelser. De vil med rette mene, at de har fundet et job på egen hånd. Omvendt har jobcenteret indirekte spillet en 'motiverende' rolle. Det trækker isoleret set i retningen af at tallene er undervurderet. På den anden side er det langt fra sikkert, at de personer der indgår i tabellen, der er kommet i job, er kommet i job som direkte følge af indsatsen fra jobcenteret. Måske havde de også fundet et job uden jobcenterets indblanding. Desuden indgår der i tabellen mennesker, som har fundet sit job gennem jobnet.dk, uden at jobcenteret har haft den store betydning. Jobbet kunne ligeså vel være fundet på en hvilken som helst anden hjemmeside for jobsøgende. Dette trækker i retning af at tallet er undervurderet. Det er ikke muligt at korrigere for disse forhold.

JOBCENTRENES EFFEKTIVITET

Ifølge Finansministeriet er et væsentligt kriterium for en vellykket aktiv arbejdsmarkedspolitik, at indsatsen samlet set er en samfundsøkonomisk gevinst. Det kræver ifølge ministeriet, at "den aktive indsats øger beskæftigelsen tilstrækkeligt til, at det samfundsøkonomisk kan opveje årlige udgifter i størrelsesorden 12-13 mia. kr." Ministeriet tilføjer, at "det er dermed ikke nødvendigvis tilstrækkeligt, at indsatsen giver anledning til positive beskæftigelseseffekter"¹⁴.

¹⁴ Der kan ifølge Finansministeriet være en række negative og positive effekter af aktivering, som der ikke tages højde for i beregningerne. Det omfatter fx afledte positive samfundseffekter som følge af en eventuel sorteringseffekt, som bevirker, at færre overhovedet kommer ind i ydelsessystemet, samt at ledige kan bringes tættere på arbejdsmarkedet, hvilket kan indebære både personlige samt samfundsmæssige gevinster på bl.a. sundheds- og socialområdet. De dele af den aktive indsats, som omhandler ordinær uddannelse, kan

Ser man på den videnskabelige litteratur er det langt fra alle indsatser, der ser ud til at have positive samfundsøkonomiske effekter. Senest finder Finansministeriet¹⁵ i en analyse af enkelte udvalgte instrumenter i den aktive beskæftigelsesindsats, at mens private løntilskud ser ud til at give et samfundsøkonomisk overskud på omkring 220 mio. kr., så giver andre ordninger som f.eks. jobrotation og retten til seks ugers jobrettet uddannelse negative samfundsøkonomiske afkast på hhv. 45 mio. kr. og 60 mio. kr. Desuden skønner ministeriet, at mentorordningen har en samfundsøkonomisk effekt på omtrent nul.

En lignende konklusion nåede de økonomiske vismænd frem til i 2007¹⁶. Her skrev DØRS, at aktive-ringspolitikken i 2001 sammenlagt gav et underskud på 3 mia. kr. Dette underskud dækkede over at især uddannelsesaktivering gav et stort underskud, mens motivationseffekten bidrog positivt. Motivationseffekten er udsigten til at skulle deltage i aktivering, hvilket motiverer de ledige til at finde et arbejde. I DØRS' rapport konkluderes det også, at alle aktiveringstyper gennemsnitligt har en negativ effekt på beskæftigelsesomfanget for de ledige.

Ser man på de nyere studier, findes der ikke mange samfundsøkonomiske opgørelser. Retter man fokus på de studier, der på jobeffekter.dk opgør beskæftigelseseffekterne, får man indtrykket af, at effekterne stadig er blandede. Der er positive effekter af ydelsesafkortning¹⁷, en beskæftigelsesrettet indsats¹⁸, samtaler¹⁹ og strammere rådighedsregler²⁰. Omvendt er der blandede effekter af offentlig støttet beskæftigelse²¹, privat og offentlig virksomhedspraktik samt kurser, undervisning og projekter²².

desuden have en opkvalificerende effekt på arbejdsstyrken, som kan give en samfundsøkonomisk gevinst på lang sigt. Disse effekter er dog kun undersøgt i begrænset omfang i litteraturen.

¹⁵ Der kan ifølge Finansministeriet være en række negative og positive effekter af aktivering, som der ikke tages højde for i beregningerne. Det omfatter fx afledte positive samfundseffekter som følge af en eventuel sorteringseffekt, som bevirker, at færre overhovedet kommer ind i ydelsessystemet, samt at ledige kan bringes tættere på arbejdsmarkedet, hvilket kan indebære både personlige samt samfundsmæssige gevinster på bl.a. sundheds- og socialområdet. De dele af den aktive indsats, som omhandler ordinær uddannelse, kan desuden have en opkvalificerende effekt på arbejdsstyrken, som kan give en samfundsøkonomisk gevinst på lang sigt. Disse effekter er dog kun undersøgt i begrænset omfang i litteraturen.

¹⁶ DØRS(2007): Dansk Økonomi, forår 2007.

¹⁷ Se fx Geerdsen, L.P., Lyk-Jensen, S.V., Weatherall, C.D (2018): Accelerating the transition to employment at benefit exhaustion: still possible after four years of unemployment?, Empirical Economics og Duy Huynh, Marie Louise Schultz-Nielsen, Torben Tranæs (2007): Employment effects of Reducing Welfare to Refugees.

¹⁸ Se fx A. Amilon (2010): Active labour market programmes, job search and job finding in Denmark, Labour, 24 (3).

¹⁹ Carsten Koch-udvalget (2014): Veje til job.

²⁰ Se fx Clausen, J. K. og T. Tranæs (2013): Beskæftigelseseffekten af fremrykket aktivering i gode og dårlige tider, Rockwool Fondens Forskningsenhed arbejdspapir 27

²¹ Se fx Sørensen, K. L. & J. Nielsen Arendt (2014): Effekter af ansættelse som jobrotationsvikarer, KORA.

²² Se fx Svend T. Jespersen, Jakob R. Munch, Lars Skipper (2008): Costs and benefits of Danish active labour market programmes, Labour Economics, vol. 15.

Det sidste resultat stemmer godt overens med KORAs (i dag: VIVE)²³ konklusion i 2010 på baggrund af en analyse af de aktive beskæftigelsesindsatser målrettet kontanthjælpsmodtagere. Her konkluderes det, at der ikke findes nogen ”nævneværdig opkvalificering sted i forbindelse med denne form for indsatser, der bringer deltagerne tættere på arbejdsmarkedet efter endt deltagelse.”

Alt i alt er der ikke meget der tyder på, at den aktive beskæftigelsespolitik øger beskæftigelsen tilstrækkeligt til, at indsatsen opvejer de årlige udgifter, og at den således skulle være en god investering fra et samfundsøkonomisk perspektiv. Og igen må man huske på, at selvom 8 pct. af de nyansatte vurderer, at kommunen, jobcenteret (herunder jobnet.dk) eller a-kassen har hjulpet dem i job, så kan man ikke konkludere, at de ikke var fundet i job på anden måde, hvis disse tiltag ikke havde været der.

POLICY ANBEFALING OG KONKLUSION

Rationalet bag offentlige interventioner og indsatser på markederne er typisk, at det pågældende marked ikke af sig selv kan levere den optimale løsning. Et klassisk eksempel er forurening²⁴. Ved jobcentre er det dog svært at forestille sig, at de med deres jobformidling udbedrer nogen markedsfejl eller høster nogen eksternalitetsgevinster. Især efter internettets udbredelse for snart 30 år siden. Snarere er jobcentrene et udtryk for, at det økonomiske incitament for at blive understøttet af det offentlige er for højt. Der er et incitamentsproblem blandt de ledige som følge af, at overførslerne er for høje sammenlignet med, hvad man tjener i beskæftigelse. Der er således tale om en politikfejl - ikke en markedsfejl. Som følge af at der mangler politisk opbakning til at sænke ydelserne, vælger man gennem jobcentrene at 'beskatte' borgernes fritid. Det gør man gennem obligatoriske samtaler, aktivering og krav om job-log, cv-kurser, uddannelse etc. Grundlæggende generer man folk så meget, at de finder et job. I Danmark kalder vi dette 'motivationseffekten', og den opgave varetager jobcentrene. Men der er ikke meget der tilsiger, at denne opgave nødvendigvis skal ligge i offentlige hænder.

Hertil kommer, at et væsentligt kriterium for en vellykket aktiv arbejdsmarkedspolitik er, at indsatsen samlet set giver en samfundsøkonomisk gevinst. Desværre mangler vi stadig viden på dette område. Finansministeriet har kun opgjort effekten af i alt fire ordninger (6 ugers jobrettet uddannelse, løntilskud og jobrotations- og mentorordningen), som sammenlagt udgør 1,2 mia. kr. af de 13 mia.

²³ KORA (2010): En mikroøkonometrisk evaluering af den aktive beskæftigelsesindsats.

²⁴ Her medfører en transaktion mellem to parter (fx en fabrik og en kunde) omkostninger for tredjepart i form af luftforurening. Og da tredjepart ikke deltager i transaktionen, bliver der ikke taget hensyn til deres omkostninger. Det kan betyde, at der bliver forurenet mere end hvis tredjepart skulle kompenseres. Standardløsningen er en Pigou-skat, som fastsættes af staten, så den svarer til den eksterne skadevirkning, altså den skade man påfører andre ved sin aktivitet.

kr. i 2016²⁵. Men fra hvad vi kender til, så er der ikke meget, der tyder på, at de samfundsøkonomiske gevinster kommer i nærheden af at opveje de årlige udgifter på ca. 13 mia. kr.

Det anbefales, at Regeringen nedsætter en kommission til at kulegrave hele den aktive beskæftigelsesindsats med henblik på at effektivisere, konkurrenceudsætte og slanke jobcentrene. Som inspiration følger her en spare-pakke på godt 5,6 mia. kr., som ligger ud over den besparelse på 870 mio. kr., som Regeringen gennem en forenkling af den økonomiske styring af beskæftigelsesindsatsen har lagt op til fra 2019²⁶:

- Udgifterne til administration på jobcentrene reduceres fra godt 4,5 til 2 mia. kr. (besparelse på 2½ mia. kr.). Jobcenteret primære opgave skal være at sikre, at de ledige lever op til rådighedsforpligtelsen og er motiverede til at finde et arbejde. Her er indsatser som fx kontaktførelse, aktiveringstilbud og jobloggen relevant.
- Mentorordningen, jobrotation og retten til 6 ugers jobrettet uddannelse fjernes (1,1 mia. kr.).
- Desuden fjernes seniorjob-ordningen (giver kommunal jobgaranti for arbejdsløse efterlønsberettigede) (0,4 mia. kr.).

Derudover anbefales det, at betalingsmodellen til jobcentrene laves om, så den afhænger af, hvor mange jobcentret får i arbejde. Der er allerede lavet forsøg med såkaldte social impact bonds, hvor private investorer investerer i, at en gruppe personer kommer i beskæftigelse. Investorerne får kun afkast af deres investering, hvis det lykkes enten kommunen, jobcenteret eller en anden organisation at få gruppen af personer i beskæftigelse.

- Betalingsmodellen til jobcentrene laves om således, at jobcentrene (eller de private aktører) til at starte med²⁷ betales 100.000 kr. pr. person de får i job ud fra en 'pay-for-success'-model. Det giver en besparelse på 1,6 mia. kr., idet jobcentrenes betaling i ligger på godt 140.000 kr. (ekskl. udgifterne til jobcentrenes administration og de ordner der anbefales fjernet) pr. person de får i job (et gennemsnit af VIVEs og Finansministeriets model).

Budgetforbedringen på 5,6 mia. kr. kan anvendes på højere beskæftigelsesfradrag. Den bedre tilskyndelse til at tage et job for ledige øger beskæftigelsen med ca. 2.500 personer, primært fordi det bliver mere attraktivt at være i job fremfor at være på overførsel. Desuden indebærer besparelsen på jobcentrene også, at der frigøres offentligt ansatte til beskæftigelse i private virksomheder.

²⁵ CEPOS har spurgt Finansministeriet, hvor meget de fire ordninger udgør af de samlede 13 mia. kr.

²⁶ Aftale mellem regeringen (Venstre, Liberal Alliance, og Det Konservative Folkeparti), Dansk Folkeparti og Radikale Venstre om erhvervs- og iværksætterinitiativer af 12. november 2017.

²⁷ På sigt bør man overveje at lave en udbudsmodel, så man sikre, at der ikke er tale om en overbetaling.